

Roho ya Unabii: Kilio cha Usiku wa Manane

Mbao Mbili za Habakuki

Jeff Pippenger

2012-10-13

Neno la Ufafanuzi

Hivi karibuni tulianza kuandaa unukuzi wa Jedwali Mbili za Habakuki ili zitafsiriwe katika lugha mbalimbali zinazowakilishwa kwenye tovuti yetu. Kazi ya kubadili uwasilishaji wa mdomo kuwa uwasilishaji wa maandishi ni kazi kubwa zaidi kuliko inavyoweza kufahamika ikiwa mtu hafahamu hatua zote zinazopaswa kupitiwa ili kugeuza uwasilishaji wa mdomo kuwa uwasilishaji wa maandishi, pamoja na changamoto za lazima za hatimaye kutafsiri nyenzo hiyo katika lugha mbalimbali zilizopo kwenye tovuti. Tumeanza tu uhariri wa nakala yetu wa kwanza kati ya mawasilisho tisini na matano, nami nikagundua hatua nyingine ambayo ni lazima pia tuiipitie. Inahusu maendeleo ya hatua kwa hatua ya ujumbe huu tangu mwaka 1989 hadi historia yetu ya sasa.

Katika mawasilisho ya yapata miaka kumi na mitano iliyopita kulikuwapo kweli zilizokuwa bado katika hatua yao ya utoto wa ufahamu. Ya kwanza ya kweli hizo ninayopaswa kuifafanua ni kuwasili kwa malaika wa pili katika historia ya Wamilleri. Wakati huo nilielewa kwamba malaika wa pili aliwasili wakati makanisa ya Kiprotestanti yalipoanza kufunga milango yao dhidi ya uwasilishaji wa Miller wa ujumbe wa malaika wa kwanza, sambamba na mwisho wa mwaka 1843. William Miller alitumia hesabu ya nyakati ambayo aliamini ilionyesha kwamba miaka ya 1843 ilianza tarehe 22 Machi 1843 na ikaisha tarehe 22 Machi 1844. Alikuwa amedhani kwamba unabii ule mitatu ambayo hatimaye iliwekwa juu ya chati mbili takatifu ungehitimika katika mwaka wa 1843, naye aliamini kwamba mwaka huo uliisha tarehe 22 Machi 1844. Alikosea katika mambo mawili.

Unabii zile tatu wa siku 1335 za Danieli 12, miaka 2520 ya “nyakati saba” ya Walawi 26, na siku 2300 za Danieli 8, zilieleweka na Miller kuwa zilihitimika mnamo Machi 1844. Baada ya hayo, Bwana alimwongoza Samuel Snow si tu kuelewa kwamba unabii huo uliishia si katika 1843, bali 1844; bali Snow pia akaanza kutumia hesabu ya wakati ya Wakaraite, ambayo haikuwa matumizi ya wakati ambayo Miller alikuwa ametumia. Miller alikuwa akitumia hesabu ya wakati ya Kiyahudi ya kirabani/iliyotegemea ikwinoksi, iliyoweka mwaka kutoka masika hadi masika.

Tulipokuwa tukiwasilisha Meza Mbili za Habakuki, hatukuwa tumeuelewa uhalisi huu wa kihistoria na tulikuwa tukitumia uzoefu wa Miller kuutambulisha tarehe 22 Machi, 1844 kama kuwasili kwa yule wa pili na mwanzo wa wakati wa kukawia. Nilielewa, na bado ninaelewa, kwamba kuwasili kwa malaika huyo kulilingana na wakati ambapo Waprotestanti waliukataa ujumbe wa Miller wa malaika wa kwanza, na kifungu kifuatacho kilikuwa rejea yangu.

“Mnamo Juni, 1842, Bwana Miller alitoa mfululizo wake wa pili wa mihadhara katika kanisa la Casco Street huko Portland. Nilihisi kuwa ilikuwa fadhila kubwa kuhudhuria mihadhara hii;

kwa maana nilikuwa nimeanguka chini ya kuvunjika moyo, wala sikujihisi kuwa nimejiandaa kukutana na Mwokozi wangu. Mfululizo huu wa pili ulisababisha msisimko mkubwa zaidi mjini kuliko ule wa kwanza. Isipokuwa wachache, madhehebu mbalimbali yalifunga milango ya makanisa yao dhidi ya Bwana Miller. Mahubiri mengi kutoka katika mimbari mbalimbali yalitafuta kufichua makosa yanayodaiwa kuwa ya kishabiki ya mhadhiri huyo; lakini umati wa wasikilizaji wenye shauku ulihudhuria mikutano yake, na wengi hawakuweza kuingia ndani ya jengo. Makutaniko yalikuwa kimya isivyo kawaida na yenye usikivu mkubwa.” Life Sketches, 27.

Nilielewa kwamba kufungwa kwa milango kwa ujumbe wa Miller kuliashiria mwanzo wa kukataliwa kwa malaika wa kwanza, na kwa kupatana na ufahamu wa Miller kuhusu ukokotozi wa Kiyahudi wa marabi/ulioegemea ikwinoksi wa wakati nilidhania kwamba Machi 22, 1844 uliashiria mwisho wa 1843. Uwasilishaji wa Miller huko Portland mnamo Juni 1842 kwa hakika ni alama ya njia inayotambulisha kukataliwa kwa hatua kwa hatua ambako hatimaye kulikamilika Aprili 18, 1844, lakini wakati wa mawasilisho hayo hatukuwa tumetambua matumizi ya Samuel Snow ya ukokotozi wa wakati wa Wakaraiti.

Katika wasilisho la kwanza tulipoanza kufanya uhariri wa nakala, nilianza kuona kwamba yale yaliyoandikwa wakati huo yanaonekana kupingana na yale tunayofundisha sasa. Yanapingana na pia hayapingani. Huo ni mkazo tu juu ya kuwasili kwa malaika wa pili kwa hatua za maendeleo, na pia ni kielelezo cha kufunuliwa kwa ujumbe huu kwa hatua za maendeleo, kama ilivyokuwa pia katika historia ya Wamileriti. Dokezo hili la ufafanuzi linapaswa kuwashughulikia wale waliokwazwa na utambulisho wetu wa Aprili 19, 1844 kama kukatishwa tamaa kwa kwanza kwa Wamileriti na yale yaliyofundishwa hapo nyuma.

“Ujumbe wa kwanza na wa pili ulitolewa katika miaka ya 1843 na 1844, na sasa tuko chini ya utangazaji wa ujumbe wa tatu; lakini jumbe zote tatu bado zapasa kutangazwa. Ni jambo la lazima sasa kama ilivyokuwa wakati wowote uliopita kwamba zirudiwe kwa wale wanaoitafuta kweli. Kwa kalamu na kwa sauti yapasa tupaze sauti ya utangazaji huo, tukionyesha mpangilio wake, na matumizi ya unabii yanayotufikisha kwenye ujumbe wa malaika wa tatu. Hakuwezi kuwako na wa tatu pasipo wa kwanza na wa pili. Jumbe hizi zapasa tuzipe ulimwengu katika machapisho, katika hotuba, tukionyesha katika mfululizo wa historia ya unabii mambo yaliyokuwapo na mambo yatakayokuwapo.” Selected Messages, book 2, 104.

Meza Mbili za Habakuki 1 ya 95

Utangulizi wa Majedwali Mawili ya Habakuki na Kilio cha Usiku wa Manane

Katika mfululizo huu, tutakuwa tukichunguza meza mbili za Habakuki—Chati za 1843 na 1850—kwa kipindi kirefu. Tutaanza kwa kuiweka Kilio cha Usiku wa Manane mahali pake. Kama ilivyotajwa, sehemu kubwa ya mawasilisho ya mwanzo yatakuwa ni marudio kwa wale waliozoea ujumbe huu, lakini kwa kuwa tunaandaa mfululizo ambao huenda ukasomwa na watu walio wapya kwa ujumbe huu, imetupasa kuweka wazi baadhi ya mawazo ya msingi kwa ajili yao. Tutaanza na

Kilio cha Usiku wa Manane, tukikazia fikira kipengele kinachopatikana katika ono la kwanza la Ellen White. Hebu tusome aya ya kwanza kutoka Christian Experience and Teachings, ukurasa wa 57.

Haikupita muda baada ya kupita kwa wakati katika mwaka wa 1844 ndipo nilipopewa maono yangu ya kwanza ya wazi. Nilikuwa nikimtembelea Bi. Haines huko Portland, Maine, dada mpendwa katika Kristo, ambaye moyo wake uliunganishwa na wangu. Sisi watano, sote wanawake, tulikuwa tumepiga magoti kimya kimya kwenye madhabahu ya familia. Tulipokuwa tukiomba, nguvu za Mungu zilinishukia kama ambavyo hazijawahi kunijia hapo kabla.

Wanawake hawa watano, ambao mioyo yao ilikuwa imefungamanishwa na Dada White, hawakuwa wakipinga udhihirisho wowote wa nguvu za Mungu. Jambo la kutambulika ni kwamba wote walikuwa wanawake, wakiliwakilisha kanisa, na walikuwa watano, jambo linaloweza kuonekana kama wanawali watano wenye hekima. Huu ni uchunguzi tu.

Ilionekana kana kwamba nilikuwa nimezungukwa na nuru na nilikuwa nikipaa juu zaidi na zaidi kutoka duniani. Nikageuka kuwatafuta watu wa ujio katika ulimwengu, lakini sikuweza kuwaona, ndipo sauti ikaniambia, “Tazama tena, tena tazama juu kidogo.” Hapo nikainua macho yangu, nikauona njia iliyonyooka na nyembamba, iliyoinuliwa juu sana kuliko ulimwengu. Juu ya njia hii, watu wa Ujio walikuwa wakisafiri kuelekea mjini, uliokuwa mwisho wa mbali wa njia. Walikuwa na nuru angavu iliyowekwa nyuma yao mwanzo wa njia, ambayo malaika aliniambia ilikuwa ni Kilio cha Usiku wa Manane. Nuru hiyo ilianguka njia yote na kutoa mwanga kwa miguu yao ili wasijikwae. Kama wangeweka macho yao yakimtaazama Yesu kwa uthabiti, aliyekuwa mbele yao kidogo, akiwaongoza kwenda mjini, walikuwa salama. Lakini upesi baadhi yao wakachoka na kusema kwamba mji ulikuwa mbali sana, nao walikuwa wametazamia kuwa wamekwisha kuingia humo kabla ya hapo. Ndipo Yesu angewatia moyo kwa kuinua mkono Wake wa kuume wenye utukufu, na kutoka katika mkono Wake kulitoka nuru iliyopunga juu ya kundi la watu wa ujio, nao wakapaza sauti, “Haleluya!” Wengine kwa ushupavu wakaikana nuru iliyokuwa nyuma yao na kusema kwamba si Mungu aliyekuwa amewaongoza kutoka mbali hivyo. Nuru iliyokuwa nyuma yao ikazimika, ikaiacha miguu yao katika giza kamili, nao wakajikwaa, wakaipoteza alama na Yesu wasimwone tena, wakaanguka kutoka njiani kwenda chini katika ulimwengu wa giza na waovu uliokuwa chini yao.

William Miller na Kilio cha Usiku wa Manane

Katika wasilisho hili la kwanza, baada ya kuweka msingi wa mambo machache, tutajadili Mkutano wa Waadventista wa Low Hampton wa Desemba 1844. Katika mkutano huu, baadhi ya Wamillerite walikusanyika, na William Miller alikataa uelewa wa Kilio cha Usiku wa Manane. Mantiki hapa ni kwamba ono hili, ingawa ni kwa ajili yetu sote, lilikuwa hasa kwa ajili ya William Miller.

Katika mwezi uo huo, William Miller aliikana nuru iliyokuwa nyuma yao—Kilio cha Usiku wa Manane—ambacho kingemsababisha aanguke kutoka katika njia hadi kwenye ulimwengu mwovu

ulioko chini. Tutachunguza maana na athari za jambo hili. Ushahidi wa kihistoria unaonyesha kwamba Wamillerite wote waliamini kwamba walikuwa wakilitimiza fumbo la wanawali kumi; jambo hilo lilijulikana kwao wote. Tutaonyesha kwamba William Miller alikuwa na uelewa wa Kilio cha Usiku wa Manane ni nini. Miller aliamini kwamba Kilio cha Usiku wa Manane kilikuwa ujumbe wa saa ya hukumu wa Danieli 8:14 na Ufunuo 14:6-9. Aliamini kwamba ujumbe aliouanza kuuhubiri katika miaka ya mapema ya 1830 ulikuwa Kilio cha Usiku wa Manane, “Tazama, bwana arusi anakuja,” na kwamba Yesu alikuwa anakuja ulimwenguni kama bwana arusi.

Kwa sehemu kubwa ya historia ya Wamileri, waliamini kwamba walikuwa wakilitimiza fumbo la wanawali kumi, lakini walidhani kwamba Kilio cha Usiku wa Manane kilieleza ujumbe ambao walikuwa wamekuwa wakiutangaza. Hata hivyo, kufikia majira ya kiangazi ya mwaka 1844, uelewa mpya na sahihi ulijitokeza: Kilio cha Usiku wa Manane kilikuwa ni harakati ya Mwezi wa Saba, huku Yesu akitarajiwa kuja katika siku ya kumi ya mwezi wa saba. Hicho ndicho kilikuwa Kilio cha kweli cha Usiku wa Manane. Miller alipokataa Kilio cha kweli cha Usiku wa Manane mnamo Desemba 1844, alikuwa akiikataa historia ya majira ya kiangazi ya 1844 na kurudi kwenye msimamo wake wa awali kwamba ilikuwa ni ujumbe wa jumla tu kutoka miaka ya 1830. Kuelewa mienendo ya Kilio cha Usiku wa Manane ni jambo la msingi sana. Ikiwa huelewi 2520 kama Wamileri walivyoielewa, huwezi kuelewa Kilio cha Usiku wa Manane. Ikiwa huwezi kuelewa Kilio cha Usiku wa Manane kama Wamileri walivyoielewa, unaanguka kutoka njiani kwenda kwa ulimwengu mwovu ulio chini.

Katika wasilisho hili, tutaanza na baadhi ya kweli zilizo katika chati ambazo Uadventista wa leo huzikataa waziwazi. Taasisi ya Utafiti wa Biblia ya Kanisa la Waadventista Wasabato na wanatheolojia wengi wa Kiadventista huikataa 2520. Tatalishughulikia hili kibiblia tunapoendelea, lakini kwanza tutaonyesha kwamba Ellen White anaidhinisha kikamilifu 2520. Taasisi hiyo na wanatheolojia wengi pia hukataa uelewa wa waanzilishi kuhusu Daily. Tutaonyesha kwamba kuukataa uelewa wa waanzilishi kwamba Daily ni upagani ni kuikataa Roho ya Unabii. Taasisi hiyo pia hukataa hadharani uelewa wa waanzilishi kuhusu baragumu—Baragumu ya Tano na ya Sita. Tutaanza kwa kuonyesha kwamba kuukataa uelewa wa waanzilishi kuhusu baragumu ni kuikataa Roho ya Unabii.

Leo, Waadventista wengi hawana ufahamu wa wazi kuhusu 1290 na 1335. Bila uelewa wa waanzilishi kuhusu 1335, hakuna uhalali wa kibiblia wa kuitambua wakati wa kukawia ulioanza tarehe 22 Machi, 1844. Bila kuuelewa wakati wa kukawia, mtu hawezi kufahamu muktadha na utendaji wa Kilio cha Usiku wa Manane. Bila kukielewa Kilio cha Usiku wa Manane, mtu huanguka kutoka kwenye njia kwenda katika ulimwengu mwovu ulio chini. Tutaonyesha kweli hizi kwenye chati kwa kuzingatia uthibitisho wazi wa Roho ya Unabii, kisha tutazichambua kutoka katika Neno la Mungu. Lakini kwanza, tunahitaji kuona ni nini kilichozunguka historia ya Wamillerite na ni nini kilichozalisha Kilio cha Usiku wa Manane.

Historia ya Wamileri na Kuwasili kwa Malaika wa Kwanza

Tunaanza na Uriah Smith kutoka *Thoughts on Daniel and Revelation*, ukurasa wa 521, ili kuonyesha historia ya Wamileri na kushughulikia mwaka 1798. Uriah Smith aandika, “Mpangilio

wa nyakati wa matukio ya Ufunuo 10 unathibitishwa zaidi kutokana na ukweli kwamba malaika huyu ni yuleyule na malaika wa kwanza wa Ufunuo 14.” Katika Ufunuo 10, malaika mwenye nguvu hushuka kutoka mbinguni akiwa na kitabu kidogo kilichofunguliwa mkononi mwake. Ellen White anatufahamisha kwamba malaika huyu mwenye nguvu ni Yesu Kristo, na kitabu hicho kidogo ni Kitabu cha Danieli. Kufikia mwisho wa sura ya kumi, Yohana anaambiwa ale kile kitabu kidogo, ambacho kitakuwa kitamu kinywani mwake na kichungu tumboni mwake. Yohana anawakilisha historia ya Wamilleri, ambapo ujumbe wa Danieli ni mtamu lakini huongoza kwenye kukatishwa tamaa kwa uchungu. Malaika mwenye nguvu wa Ufunuo 10, kulingana na waanzilishi, ndiye malaika wa kwanza wa Ufunuo 14—ni malaika huyo huyo.

Mara nyingi hatutumii muda mwingi kuwa mahususi kuhusu hawa malaika katika Ufunuo, lakini yapasa tufanye hivyo. Malaika mwenye nguvu katika Ufunuo 10 pia ndiye malaika ambaye William Miller aliamini alikuwa akitimiza Kilio cha Usiku wa Manane kwa kutekeleza kazi ya malaika wa kwanza wa Ufunuo 14: “Mcheni Mungu, na kumtukuza, kwa maana saa ya hukumu yake imekuja.” Saa ya hukumu yake inarejelea Danieli 8:14. Hawa malaika hutambulisha vipengele mbalimbali vya kazi iliyotimizwa.

Tukirejea kwa Uriah Smith: “Mpangilio wa nyakati wa matukio ya Ufunuo 10 unathibitishwa zaidi kwa ukweli kwamba malaika huyu ni yuleyule na malaika wa kwanza wa Ufunuo 14.” Anaeleza kile kinachowaunganisha: wote wawili wana ujumbe wa pekee wa kutangaza, wote wawili hutamka tangazo lao kwa sauti kuu, wote wawili hutumia lugha inayofanana ikimrejelea Muumba, na wote wawili hutangaza wakati—mmoja akiapa ya kwamba wakati hautakuwapo tena, na yule mwingine akitangaza kwamba saa ya hukumu ya Mungu imekuja. Ujumbe wa Ufunuo 14:6 umewekwa upande huu wa mwanzo wa wakati wa mwisho.

Uriah Smith anaeleza kwamba wakati wa mwisho ni 1798, na ujumbe wa Ufunuo 14 huja baada ya hapo. Anaandika, “Lakini ujumbe wa Ufunuo 14:6 umewekwa upande huu wa kuanza kwa wakati wa mwisho. Ni tangazo la saa ya hukumu ya Mungu kuja, na kwa hiyo lazima uwe na matumizi yake katika kizazi cha mwisho. Paulo hakuhubiri kwamba saa ya hukumu imekuja. Luther na washirika wake hawakuihubiri. Paulo alijadiliana juu ya hukumu itakayokuja, iliyo katika wakati usiojulikana wa baadaye, na Luther aliiweka angalau miaka mia tatu mbele ya siku yake. Zaidi ya hayo, Paulo hulionya kanisa dhidi ya mahubiri yoyote ya jinsi hiyo kwamba saa ya hukumu ya Mungu imekuja hadi wakati fulani.” Katika 2 Wathesalonike 2:1-3, Paulo anasema kwamba siku ya Kristo haijakaribia hadi kwanza uje ule ukengeufu na yule mtu wa dhambi afunuliwe. Paulo anamtambulisha mtu huyo wa dhambi, ile pembe ndogo, upapa, na anafunika kwa onyo kipindi chote cha enzi yake kuu, kilichoendelea kwa miaka 1260, kikamalizikia mwaka 1798.

Mwaka 1798, kizuizi dhidi ya kuitangaza siku ya Kristo kuwa karibu kilikoma. Wakati wa mwisho ulianza, na muhuri ukaondolewa kutoka katika kile kitabu kidogo. Tangu wakati huo, malaika wa Ufunuo 14 ameendelea kwenda mbele. Uriah Smith asema, “Mkiona hilo,” tangu 1798, ujumbe wa malaika wa kwanza umeendelea kwenda mbele. Mwaka 1798, malaika wa kwanza wa Ufunuo 14 anafika katika historia—huyu ndio uelewa wa waanzilishi. Tangu wakati huo, malaika wa Ufunuo 14 ametangaza kwamba saa ya hukumu ya Mungu imekuja, na malaika wa sura ya kumi amesimama juu ya bahari na nchi, akiapa kwamba wakati hautakuwapo tena. Utambulisho wao

hauna shaka. Hoja zote zinazomweka mmoja mahali fulani zina nguvu pia kwa ajili ya mwingine. Kizazi cha sasa kinashuhudia utimilifu wa unabii hizi mbili. Katika mahubiri ya ujio, hasa tangu 1840 hadi 1844, ulianza utimilifu wake kamili na wa kina.

Smith anataja miaka ya 1840 na 1844 kuhusiana na malaika wa kwanza wa Ufunuo 14 kufika mwaka 1798, lakini pia anamtaja malaika wa kwanza mwaka 1840, ambapo ujumbe unapewa nguvu. Katika kuhubiriwa kwa ujio, hasa tangu 1840 hadi 1844, kulianza utimilifu wake kamili. Nafasi ya malaika akiwa na mguu mmoja juu ya bahari na mmoja juu ya nchi inaonyesha upana mkubwa wa tangazo lake. Ujumbe ungevuka bahari na kuenea kwa mataifa mbalimbali, na tangazo la ujio kweli lilipelekwa kwa kila kituo cha umisionari duniani. Tangu mwaka 1840, ujumbe wa malaika wa kwanza, kulingana na Ellen White, ulipelekwa kwa kila kituo cha misheni duniani. Hili lilitimizwa wakati kanuni ya siku-mwaka ya unabii wa Biblia ilipothibitishwa kwa kuanguka kwa Milki ya Ottoman. Hatughuliki na maelezo kwa wakati huu, bali tunaandaa msingi wa historia ya Wamillari na mienendo ya Kilio cha Usiku wa Manane.

Matukio Muhimu ya Kihistoria: 1833 na Kuanguka kwa Nyota

Mnamo 1833, kuanguka kwa nyota kulitukia. Ellen White anatoa maoni katika *The Great Controversy*, ukurasa wa 333: “Mnamo 1833, miaka miwili baada ya Miller kuanza kuwasilisha hadharani ushahidi wa kuja kwa Kristo kulikokaribia, ilionekana ishara ya mwisho kati ya zile zilizoahidiwa na Mwokozi kuwa dalili za ujio Wake wa pili. Yesu alisema: ‘Nyota zitaanguka kutoka mbinguni.’ Mathayo 24:29. Naye Yohana katika Ufunuo alitangaza, alipokuwa akitazama katika maono matukio ambayo yangetangulia siku ya Mungu: ‘Nyota za mbinguni zikaanguka juu ya nchi, kama vile mtini utoavyo tini zake zisizoiva, utikiswapo na upepo mkuu.’ Ufunuo 6:13. Unabii huu ulipata utimilifu wa wazi na wa kuvutia katika mvua kubwa ya vimondo ya Novemba 13, 1833.”

Ushuhuda wa William Miller unasimulia: “Siku ya Sabato baada ya kifungua kinywa—katika majira ya kiangazi ya mwaka 1833, niliketi kwenye dawati langu kuchunguza hoja fulani, na nilipoinuka ili nitoke kwenda kazini, jambo hili likanijia moyoni kwa nguvu zaidi kuliko hapo awali, ‘Nenda ukauambie ulimwengu.’ Msukumo huo ulikuwa wa ghafula sana na ulikuja kwa nguvu nyingi kiasi kwamba nilijitupa tena kwenye kiti changu nikisema, ‘Siwezi kwenda, Bwana.’ ‘Kwa nini isiwe hivyo?’ lilionekana kuwa jibu, ndipo visingizio vyangu vyote vikajitokeza, ukosefu wangu wa uwezo; lakini fadhaa yangu ikawa kubwa sana hata nikaingia katika agano la dhati na Mungu kwamba kama Yeye angefungua njia, ningenda na kutekeleza wajibu wangu kwa ulimwengu. ‘Una maana gani kwa kufungua njia?’ ilionekana kunijia. Basi, nikasema, kama ningepata mwaliko wa kusema hadharani mahali popote, nitaenda na kuwaambia yale ninayoyaona katika Biblia kuhusu kuja kwa Bwana. Mara hiyo mzungo wangu wote ukaondoka. Nami nikafurahi kwamba huenda nisingeitwa kwa namna hiyo, kwa maana sikuwa nimewahi kupata mwaliko wa jinsi hiyo, majaribu yangu hayakujulikana, nami nilikuwa na taraja ndogo sana ya kualikwa katika uwanja wowote wa utumishi. Yapata nusu saa tangu wakati huo, kabla sijatoka chumbani, mwana wa Bwana Guilford wa Dresden, yapata maili kumi na sita kutoka makazi yangu, akaingia na kusema kwamba baba yake alikuwa amenituma na alitaka niende nyumbani pamoja naye, nikidhani kwamba angetenda kuniona kwa habari ya shughuli fulani. Nikamwuliza anataka nini.

Akajibu kwamba kesho yake hakungekuwa na kuhubiri katika kanisa lao, na baba yake alitaka nije niwaambie watu juu ya suala la kuja kwa Bwana. Mara nikajikasirikia mwenyewe kwa kuwa nilikuwa nimefanya agano hilo. Nikamwasi Bwana papo hapo na kuazimia kutokwenda. Nikamwacha yule kijana bila kumpa jibu lolote na nikajitenga kwa fadhaa kubwa kwenda kwenye kichaka kilichokuwa karibu. Hapo nikashindana na Bwana kwa muda wa karibu saa moja, nikijaribu kujifungua kutoka katika agano nililokuwa nimefanya naye, lakini sikuweza kupata afueni yoyote. Dhamiri yangu ikasisitiziwa, ‘Je, utafanya agano na Mungu kisha ulivunje upesi hivyo?’ na dhambi iliyozidi mno ya kufanya hivyo ikanifunika kabisa. Hatimaye nikajisalimisha na kumwahidi Bwana kwamba kama angenitegemeza, ningenda, nikimtumaini Yeye anipe neema na uwezo wa kutekeleza yote atakayohitaji kwangu. Nikarudi nyumbani na kumkuta yule kijana angali anangoja. Alibaki hadi baada ya chakula cha mchana, nami nikarudi naye kwenda Dresden.” Hivyo ndivyo Miller, katika majira ya kiangazi ya mwaka 1833, alivyoanza kuutangaza ujumbe hadharani. Mwezi wa Desemba 1833, kuanguka kwa nyota kuliongeza uzito wa ibada katika ujumbe wake.

1840: Utimilifu wa Unabii na Dola ya Ottoman

Mnamo mwaka 1840, Ellen White anatoa maelezo juu ya utimilifu wa ajabu wa unabii. Kifungu hiki mara nyingi hupingwa katika Roho ya Unabii, huku baadhi wakidai kwamba Uriah Smith alikiingiza katika Pambano Kuu, lakini hoja hizi hazina msingi. Anazungumzia mfululizo wa utimilifu wa unabii ulioongoza hadi mwaka 1840, ukijumuisha kuanguka kwa nyota na Siku ya Giza. Anaandika, “Katika mwaka 1840, utimilifu mwingine wa ajabu wa unabii uliamsha hamu kubwa kila mahali.”

Anarejelea unabii wa kibiblia, si utabiri wa kibinadamu tu wa Josiah Litch. Miaka miwili kabla ya hapo, Josiah Litch, mhadumu mashuhuri aliyehubiri ujio wa pili, alichapisha ufafanuzi wa Ufunuo 9, akitabiri kuanguka kwa Dola ya Ottoman. Kulingana na hesabu zake, mamlaka hii ilipaswa kupinduliwa tarehe 11 Agosti, 1840. Kwa wakati uliotajwa, Uturuki, kupitia kwa mabalozi wake, ilikubali ulinzi wa Madola Washirika ya Ulaya, na hivyo ikajiweka chini ya udhibiti wa mataifa ya Kikristo. Tukio hilo lilitimiza utabiri huo kwa usahihi kabisa. Ilipojulikana, umati mkubwa ulisadikishwa juu ya usahihi wa kanuni za ufasiri wa unabii zilizokubaliwa na Miller na washirika wake, na msukumo wa ajabu ukapewa mwamko wa Ujio. Watu wa elimu na wa hadhi waliungana na Miller katika kuhubiri na kuchapisha maoni yake, na kuanzia 1840 hadi 1844, kazi hiyo ilienea upesi.

Uriah Smith alikuwa ametwambia kwamba malaika wa kwanza wa Ufunuo 14 alifika mwaka 1798, lakini ni malaika yuleyule kama malaika wa Ufunuo 10. Katika Ufunuo 10, Yohana anaambiwa autwae kile kitabu kidogo kutoka mkononi mwa malaika na akile, nacho kitakuwa kitamu kinywani mwake. Ujumbe wa Wa-Millerite ulipata kuwa mtamu tarehe 11 Agosti, 1840, baada ya miaka miwili ya kutabiri kuanguka kwa Dola ya Ottoman kwa msingi wa kanuni ya siku-mwaka ya unabii wa Biblia. Tukio hilo lilipotimizwa sawasawa kabisa, ujumbe ambao walikuwa wamekuwa wakiutangaza ukawa mtamu vinywani mwao.

Mnamo Agosti 11, 1840, ujumbe ukawa mtamu kinywani mwao. Yohana anaambiwa kuichukua kile kitabu kidogo kutoka mkononi mwa malaika aliyeshuka. Malaika huyo hushuka mnamo Agosti 11, 1840, na malaika huyu wa Ufunuo 10 ndiye yuleyule malaika wa kwanza wa Ufunuo 14. Malaika wa Ufunuo 14 hufika mwaka 1798 wakati wa mwisho, lakini ujumbe wake hupewa nguvu mwaka 1840. Ellen White anasema kwamba tukio hilo lilipojulikana, umati wa watu ulihakikishwa juu ya usahihi wa kanuni za ufasiri wa unabii zilizokubaliwa na Miller na washirika wake. Tangu miaka ya 1930, kuanzia mwaka 1919 lakini hasa katika miaka ya 1930, Uadventista umekataa kanuni za ufasiri wa unabii zilizokubaliwa na Miller na washirika wake—kanuni hizo zikiwa ni mbinu ya maandiko ya uthibitisho katika kujifunza Biblia.

Chati ya 1843 na Wakati wa Kukawia

Alama ya pili ya kihistoria ni chati ya 1843, iliyotolewa mwezi wa Mei 1842. Ellen White anasema, “Nimeona kwamba chati ya 1843 iliongozwa na mkono wa Bwana na kwamba haikupaswa kubadilishwa, kwamba tarakimu zilikuwa kama alivyotaka Yeye, na kwamba mkono Wake ulikuwa juu yake na ulificha kosa katika baadhi ya tarakimu hizo ili asiwepo mtu yeyote awezaye kuliona mpaka mkono Wake ulipoondolewa.” Chati hii ni alama ya kinabii, iliyotolewa mwezi wa Mei 1842. Mwezi wa Juni 1842, makanisa ya Kiprotestanti yalifunga milango yao na malaika wa pili anawasili.

Kutoka katika Testimonies, juzuu ya kwanza, ukurasa wa 21: “Mnamo Juni ya 1842, Bwana Miller alitoa mfululizo wake wa pili wa mihadhara katika Kanisa la Mtaa wa Casco huko Portland, Maine. Isipokuwa wachache, madhehebu mbalimbali yalifunga milango ya makanisa yao dhidi ya Bwana Miller.” Ellen White anatufahamisha kwamba sisi, kama Wakristo Waadventista wa Sabato, tunapaswa kujifunza kufikiri kutoka kwa sababu hadi kwa athari. Sababu iliyoongoza makanisa ya Kiprotestanti kufunga milango yao ilikuwa ni kuanzishwa kwa chati hii. Chati ilipoanzishwa mwezi wa Mei, makanisa ya Kiprotestanti yaliamua kwamba Wamillerite walikuwa washupavu waliopotoshwa.

Kukatishwa tamaa kwa kwanza ndiko kunakofuata. Kutoka katika The Great Controversy, ukurasa wa 393: “Mapema kama mwaka wa 1842, agizo lililotolewa katika unabii huu la kuiandika njozi na kuifanya iwe wazi juu ya vibao, ili aisomaye apate kukimbia, lilikuwa limemdokezea Charles Fitch kuandaa chati ya kiunabii ya kuonyesha njozi za Danieli na Ufunuo.” Charles Fitch, aliyekufa muda mfupi tu kabla ya Kukatishwa Tamaa Kuu la tarehe 22 Oktoba, 1844, alitumiwa na Bwana katika historia hii. Aliitayarisha chati hiyo, ambayo ilichapishwa mwezi Mei 1842.

Uchapishaji wa chati hii ulionekana kuwa utimizo wa amri ya Habakuki. Hata hivyo, hakuna aliyegundua kuchelewa kwa dhahiri katika kutimizwa kwa maono. Wakati wa kukawia unaonyeshwa katika unabii huohuo. Baada ya kufadhaishwa huko, andiko hili lilionekana kuwa lenye umuhimu: “Maana maono bado ni kwa wakati ulioamriwa, nayo yaharakisha sana ili kuufikia mwisho wake, wala hayata danganya; yajapokawia, yangojee; kwa kuwa hayana budi kuja, hayatakawia. Mwenye haki ataishi kwa imani.” Wakati wa kukawia ndio kufadhaishwa kwa kwanza, kunakotokea tarehe 22 Machi, 1844. Wamilleri walikuwa wakitabiri mwisho wa dunia katika mwaka 1843, wakitumia hesabu ya kibiblia ya wakati. Wakati Bwana alikuwa hajaja kufikia

wakati huo, kufadhaishwa kwa kwanza kulitokea tarehe 22 Machi, 1844. Huo ndio wakati wa kukawia.

Huu ndio wakati wa kukawia katika mfano wa mabikira kumi, katika Habakuki 2, na katika Danieli 12. Danieli 12:11 yasema, “Na tangu wakati ambapo sadaka ya daima itaondolewa...” Waanzilishi walielewa kwamba upagani ulitiishwa mwaka 508, wakati Clovis alipowashinda Wavisigothi. Tangu wakati ambapo upagani unaondolewa na upapa unasimamishwa (miaka thelathini baadaye katika 538), kutakuwa na siku 1290. Aya inayofuata yasema, “Heri yeye angojaye, akafike hata siku elfu moja mia tatu na thelathini na tano.” 508 jumlisha 1335 ni sawa na 1843. “Heri yeye afikaye 1843.” Hizo 1335 zinaashiria wakati wa kukawia, zikisema, “Heri yeye angojaye, akafike hata 1843.” Ukiendeleza uelewa wa waanzilishi kuhusu ile ya daima, kama Ellen White afanyavyo, jambo hili liko wazi.

Ili kufafanua zaidi, Isaya 30:18 yasema, “Kwa hiyo Bwana atangoja.” Hapa, Bwana ndiye bwana-arusi katika mfano wa mabikira kumi, naye anakawia. “Kwa hiyo bwana-arusi atakawia ili awafadhili, na kwa hiyo atatukuzwa ili awarehemu, kwa maana Bwana ni Mungu wa hukumu. Heri wote wamngoja.” Hili lapatana na Danieli 12:12: “Heri yeye angojeaye na kuifikia 1335.” Bwana-arusi anakawia tarehe 22 Machi, 1844. Kuna baraka iliyounganishwa na kuja kwenye kukatishwa tamaa kwa kwanza na kisha kungoja. Ufikiapo hapa, yapasa kungoja. Unangoja nini? Habakuki 2:3 yasema, “Kwa maana maono bado ni kwa wakati uliowekwa, lakini mwisho wake yatanena wala hayataanganya; ijapochelewa, yangoje.” Baraka ya kuifikia 1335 ni baraka ya kuja kwenye historia hii, ambapo Bwana ataitimiza Kilio cha Usiku wa Manane.

Sio kila mtu atakayeruhusiwa kushiriki katika Kilio cha Usiku wa Manane. Baadhi ya watu waliandamana na Wamileraiti si kwa sababu ya uzoefu wao binafsi pamoja na Yesu Kristo au kwa kujisomea kwao binafsi Neno la Mungu, bali kwa hofu. Kabla ya Kilio cha Usiku wa Manane kuwasili, Bwana huwatenga ndugu hao na vuguvugu hilo. Kukatishwa tamaa kwa kwanza ni sehemu ya mchakato wa kuandaliwa kwa ajili ya Kilio cha Usiku wa Manane. Kulingana na Ellen White, tusipoelewa jambo hili, tunaanguka kutoka kwenye njia na kuelekea ulimwengu mwovu ulio chini.

Kutiwa Nguvu kwa Ujumbe wa Malaika wa Pili

Kutoka katika *Early Writings*, ukurasa wa 238: “Karibu na mwisho wa ujumbe wa malaika wa pili, niliona nuru kuu kutoka mbinguni ikiangaza juu ya watu wa Mungu. Miale ya nuru hii ilionekana angavu kama jua, nami nikasikia sauti za malaika zikilia, ‘Tazama, bwana arusi yuaja.’” Huu ulikuwa ni Kilio cha Usiku wa Manane, ambacho kilipaswa kuupa nguvu ujumbe wa malaika wa pili. Waanzilishi walielewa kwamba ujumbe wa malaika wa kwanza ulifika mwaka 1798 lakini ulipewa nguvu kwa kuanguka kwa Dola ya Kiothmani mwaka 1840. Ujumbe wote hufika katika wakati fulani wa kihistoria na baadaye hupewa nguvu. Ujumbe wa malaika wa pili hufika tarehe 22 Machi, 1844, wakati makanisa ya Kiprotestanti yalipofunga milango yao dhidi ya ujumbe wa Wamileraiti. Kilio cha Usiku wa Manane huupa nguvu ujumbe wa malaika wa pili. Ujumbe wa malaika wa tatu hufika tarehe 22 Oktoba, 1844, na hupewa nguvu wakati malaika mwenye nguvu wa Ufunuo 18 anapoungana nao. Kila ujumbe hufika katika historia na baadaye hupewa nguvu.

Hili ni jambo muhimu kulielewa.

Kilio cha Usiku wa Manane kiliupa ujumbe wa malaika wa pili nguvu. Malaika walitumwa kutoka mbinguni kuwaamsha watakatifu waliovonjika moyo na kuwaandaa kwa kazi kubwa iliyokuwa mbele yao. Watu wenye vipawa vikubwa zaidi hawakuwa wa kwanza kuupokea ujumbe huu. William Miller hakuwa wa kwanza kuupokea ujumbe huu; kinyume chake kabisa, alikuwa wa mwisho kuupokea. Alikuwa mwenye kipawa kikubwa zaidi katika kuuelewa ujumbe huo, ilhali Samuel Snow alikuwa wa kwanza. Wale ambao hapo awali walikuwa wameongoza katika kazi walikuwa wa mwisho kuupokea na kusaidia kuikuza kilio hicho. Kihistoria, mtu wa mwisho kuukubali ujumbe wa Kilio cha Usiku wa Manane alikuwa William Miller.

Kutoka katika *The Great Controversy*, 376: Wakati wa kutiwa nguvu kwa Kilio cha Usiku wa Manane, yapata watu 50,000 walitoka makanisani. Kwa kuwa kazi ya Miller ilielekea kuyajenga makanisa, hapo mwanzo ilitazamwa kwa upendeleo; lakini wahudumu na viongozi wa kidini walipoamua kinyume na fundisho la Ujio na kutaka kukandamiza msisimko wote juu ya somo hilo, waliipinga kutoka mimbarini na kuwanyima washiriki wao fursa ya kuhudhuria mahubiri juu ya ujio wa pili au hata kusema juu ya tumaini lao katika mikutano ya kijamii. Viongozi katika Kanisa la Waadventista leo wanaokataza kufundishwa kwa ujumbe huu kanisani na hata katika nyumba za binafsi wameonyeshwa kimbele hapa katika vuguvugu la Wamilleri.

Waumini walijikuta katika jaribu kubwa na mshangao mwingi. Waliwapenda makanisa yao na walisita kujitenga nayo, lakini walipoona ushuhuda wa Neno la Mungu ukizuiwa na haki yao ya kuchunguza unabii ikinyimwa, walihisi kwamba uaminifu kwa Mungu uliwakataza kujitiisha. Wale waliotafuta kuuzuia ushuhuda wa Neno la Mungu hawangeweza kuhesabiwa kuwa ndio wanaounda Kanisa la Kristo. Kwa hiyo, walijiona kuwa na haki ya kujitenga na ushirika wao wa zamani. Katika majira ya joto ya mwaka 1844, yapata watu 50,000 walijiondoa katika makanisa.

Ufahamu wa Miller na Kilio cha Kweli cha Usiku wa Manane

Kutoka katika kitabu cha Mzee Damsteegt, **Foundation of Seventh-day Adventist Message and Mission**, Miller aliamini kwamba kutangazwa kwa Danieli 8:14 na malaika wa kwanza wa Ufunuo 14 ndiko kulikokuwa Kilio cha Usiku wa Manane—“Tazama, bwana arusi yuaja.” Aliamini kwamba ujumbe huu ulikuwa ukitambulisha ujio wa pili wa Kristo. Miller alidhani kwamba historia yote ilikuwa Kilio cha Usiku wa Manane, lakini Ellen White anasema kwamba Kilio cha Usiku wa Manane kilitimizwa katika wakati mahususi. Samuel Snow aliipa hotuba yake kichwa “*The True Midnight Cry*” ili kuitofautisha na mafundisho ya Wamillerite kwamba Kilio cha Usiku wa Manane kilikuwa ujumbe wa jumla.

Walio wa kiroho zaidi walipokea ujumbe kwanza, na wale ambao hapo awali walikuwa wameongoza katika kazi hiyo walikuwa wa mwisho kuupokea na kusaidia kuifanya sauti ya kilio hicho iongezeke. William Miller, ambaye alikuwa ameongoza kazi hiyo tangu mwaka 1833 na kuendelea, alipambana na ujumbe wa Kilio cha Usiku wa Manane ulipowadia mwezi Agosti 1844. Hakuwa na uhakika kuhusu kujitenga na makanisa na alikuwa amekuwa akifundisha uelewa mwingine wa Kilio cha Usiku wa Manane kwa miaka mingi.

William Miller aliandika, “Sikuwahi kuwa na uhakika kamili kuhusu siku yoyote maalumu ya kuonekana kwa Bwana, nikiamini kwamba hakuna mwanadamu awezaye kujua siku wala saa. Katika mihadhara yangu yote iliyochapishwa, itaonekana katika ukurasa wa kichwa, kwamba ni kuhusu mwaka wa 1843. Katika mihadhara yangu yote ya mdomo, sikuzote naliwaambia wasikilizaji wangu kwamba vipindi hivyo vingefikia kikomo mwaka 1843 ikiwa hakukuwa na kosa katika hesabu yangu, lakini kwamba sikuweza kusema ya kuwa mwisho usingeweza kuja hata kabla ya wakati huo, na kwamba iliwapasa wawe tayari daima. Mwaka 1842, baadhi ya ndugu walihubiri kwa uhakika mkuu, mwaka wenyewe hasa, na walinikaripia kwa kuweka ‘ikiwa.’” Mwezi wa Mei 1842, chati ya 1843 ilichapishwa, na ndugu wakamwambia Miller aondoe “ikiwa” katika uwasilishaji wake.

Miller aliendelea, “Vyombo vya habari vya umma navyo vilikuwa vimechapisha kwamba nilikuwa nimeweka siku maalumu, tarehe ishirini na tatu ya Aprili, kwa ujio wa Bwana. Kwa hiyo, katika Desemba ya mwaka huo, kwa kuwa sikuweza kuona kosa lolote katika hesabu yangu, nilichapisha imani yangu kwamba wakati fulani kati ya Machi 21, 1843, na Machi 21, 1844, Bwana angekuja.” Miller alikuwa tayari amefikia hitimisho kuhusu siku ya kumi ya mwezi wa saba, na muda mrefu kabla Samuel Snow hajatumia hitimisho hilo kutangaza Kilio cha Usiku wa Manane, Miller alikuwa ameandika kulihusu. Miller ndiye ambaye Bwana alimtumia kuunganisha mantiki ambayo Samuel Snow aliitumia kuitambua Oktoba 22, 1844.

Miller aliandika, “Katika mwaka wa 1843, shutuma kali sana zilimiminwa juu yangu na juu ya wale walioshirikiana nami na vyombo vya habari na baadhi ya madhabahu. Nia zetu zilishambuliwa, kanuni zetu ziliwakilishwa vibaya, tabia zetu zikachafuliwa.” Muda ulipita, na tarehe 21 Machi, 1844, ikapita bila Bwana kutokea. Kukata tamaa kulikuwa kukubwa, na wengi hawakuendelea tena kutembea pamoja nao. Kabla ya wakati huu, tangu mwaka wa 1840, ilikadirwa kwamba kulikuwa na Wamillerite 200,000, lakini kufikia hatua hii, ni 50,000 tu waliobaki.

Miller aliendelea, “Kabla ya wakati huu, katika majira ya vuli ya mwaka 1843, baadhi ya ndugu zangu walianza kuyaita makanisa Babeli na kusesitiza kwamba ilikuwa wajibu wa Waadventista kutoka ndani yake. Jambo hili lilinihuzunisha sana. Si kwamba tu matokeo yake yalikuwa mabaya sana, bali pia niliona kuwa ni kupotosha Neno la Mungu, kuyapindua Maandiko.” Miller alijitahidi sana na ujumbe wa malaika wa pili, jambo lililofanya iwe vigumu zaidi kwake kuupokea ujumbe wa kweli wa Kilio cha Usiku wa Manane. Desturi hiyo ikaenea, na makanisa yakafungwa dhidi yao, yakasababisha uadui na kuwatenga Waadventista wengi na makanisa yao husika.

Baada ya wakati wake uliokuwa umechapishwa kupita, Miller alikiri kukatishwa tamaa kwake kuhusu kipindi hasa, lakini alidumisha imani yake. Aliendelea na kazi zake upande wa Magharibi wakati wa kiangazi cha mwaka 1844 hadi harakati ya Mwezi wa Saba. Hakuwa na ushiriki wowote katika harakati hii isipokuwa barua iliyoandikwa miezi kumi na minane mapema kuhusu maadhimisho ya Sheria ya Musa yaliyokuwa yakielekeza kwenye mwezi huo. Hakutarajia kwamba matumizi ya namna hiyo yangefanywa kuhusu mada hizo au kwamba kuamini ushahidi wa namna hiyo kungekuwa kipimo cha wokovu. Hakuwa na ushirika na harakati hiyo hadi majuma mawili au matatu kabla ya Oktoba 22, 1844. Katika barua kwa Himes ya Oktoba 6, 1844, Miller aliandika,

“Naona utukufu katika mwezi wa saba ambao sikuwahi kuuona hapo kabla... Sasa, lihimidiwe jina la Bwana, naona uzuri, upatano, maafikiano katika Maandiko, ambayo nimeyaombea kwa muda mrefu lakini sikuyaona hadi leo. Mshukuru Bwana, Ee nafsi yangu. Ndugu Snow, Ndugu Storrs, na wengineo, na wabarikiwe kwa kuwa vyombo vya kufungua macho yangu. Karibu nimefika nyumbani. Utukufu, utukufu, utukufu, utukufu.”

Baadaye, Miller aliifikiria upya Kilio cha Usiku wa Manane, akiita ushabiki. Damsteegt anaeleza kwamba Snow alipata muhtasari wake wa msingi wa ujumbe wa Kilio cha Usiku wa Manane kutoka katika kazi ya awali ya Miller.

Mahesabu ya Snow, yaliyochapishwa mwezi wa Machi 1844, yalivutia umakini mdogo hadi mkutano wa kambi wa Exeter, Agosti 12–17, 1844. Hapo, tarehe yake kamili ya kurudi kwa Kristo iliwachochea Wamilleri wengi, na kuifikisha jitihada yao ya umishonari kwenye kilele chake. Mwitikio wao ukajulikana kama vuguvugu la Mwezi wa Saba. Ingawa viongozi wa Kimilleri mwanzoni walikuwa na mashaka, majuma kadhaa kabla ya tukio lililotazamiwa, waliungana na vuguvugu hilo na kuruhusu maoni ya Snow yachapishwe na kuungwa mkono.

Kilio cha Usiku wa Manane na Matokeo Yake

Maono ya kwanza ya Ellen White yanaonyesha watu wa Mungu wakiwa katika njia iendayo mbinguni, huku nyuma yao kukiwa na nuru iitwayo Kilio cha Usiku wa Manane. Ujumbe ambao Samuel Snow aliuwasilisha unahitaji kueleweka. Mwezi wa Mei 1842, chati 300 zilichapishwa kwa ajili ya wahubiri 300. Kufikia Machi 22, 1844, baada ya kuvunjika moyo kwa kwanza, chati iliwekwa kando, na wengi waliuacha mwendo huo. Wale waliobaki walipaswa kungoja. Katika mkutano wa kambi wa Exeter, Snow alionyesha kwamba Bwana angekuja tarehe 22 Oktoba, 1844, Siku ya Upatanisho. Jambo hili lilivasukuma kuutangaza ujumbe huo.

Joseph Bates alisimulia kwamba baada ya mkutano wa kambi wa Exeter, alipokuwa akipita katika mabehewa ya treni, alisikia sauti zikisema tena na tena, “Tazama, bwana-arusi anakuja!” Mwendo huu uliikumba Marekani yote kwa muda wa miezi miwili, na kupelekea Tukio Kuu la Kukatishwa Tamaa tarehe 22 Oktoba, 1844.

Damsteegt anatoa maoni kuhusu Mkutano wa Low Hampton wa Waadventista, Desemba 28–29, 1844, uliowahusisha Himes na Miller. Himes alihimiza kuwafariji watakatifu, kuusisimua ulimwengu wa Kikristo, na kuwatangazia wenye dhambi wokovu. Majuma machache baadaye, Advent Press ilianza tena, na Himes akatangaza kwamba mlango wa wokovu ulikuwa wazi. Miller kwa hatua kwa hatua aliacha dhana ile kali ya mlango uliofungwa na kurudi kwenye mtazamo wake wa awali wa Kilio cha Usiku wa Manane. Katika mwezi huohuo, Ellen White alipata maono yake ya kwanza, yakionyesha kwamba wale wanaolikataa Kilio cha Usiku wa Manane huanguka kutoka njiani. Maono hayo yalikuwa kwa ajili ya William Miller kama yalivyokuwa kwa mtu mwingine yeyote.

Jaribio la Mwisho na Urithi wa William Miller

Kutoka katika Early Writings, ukurasa wa 257: “Ndipo nikaelekezewa fikira zangu kwa William Miller. Alionekana kuwa na mashaka makubwa na alikuwa ameinamishwa na wasiwasi na huzuni kwa ajili ya watu wake. Kundi lililokuwa limeungana na lenye upendo mwaka 1844 lilikuwa likipoteza upendo wake, likipingana lenyewe kwa lenyewe, na kuanguka katika hali ya ubaridi na kurudi nyuma kiroho. Alipoyaona haya, huzuni ilimdhoofisha nguvu zake. Nikaona watu wa mbele wakimwanguka, hasa Joshua Himes, na kuogopa asije akaipokea ujumbe wa malaika wa tatu.” Ujumbe wa malaika wa tatu katika muktadha huu ni Sabato. Miller alipokuwa akielekea kwenye nuru kutoka mbinguni, watu hawa walikuwa wakifanya mipango ya kuigeuza nia yake mbali nayo. Ushawishi wa kibinadamu ulimweka gizani na ukadumisha ushawishi wake miongoni mwa wale walioupinga ukweli. Hatimaye, Miller alinua sauti yake dhidi ya nuru kutoka mbinguni—Sabato. Alishindwa kuupokea ujumbe ambao ungeeleza kukatishwa tamaa kwake na kuangaza nuru na utukufu juu ya yaliyopita. Alitegemea hekima ya kibinadamu badala ya ile ya Kimungu. Akiwa amedhoofishwa na kazi na umri, hakuwa na lawama kwa kiwango kilekile na wale waliomzuia asiujue ukweli. Dhambi hiyo iko juu yao. Ikiwa Miller angeweza kuiona nuru ya malaika wa tatu, mambo mengi yangeelezwa. Lakini ndugu zake walikiri kuwa na upendo wa kina namna hiyo kwake kiasi kwamba alidhani hangeweza kamwe kujitenga nao. Mungu aliruhusu aanguke chini ya nguvu za mauti na akamficha kaburini mbali na wale waliomwondoa kwenye ukweli. Musa alikosea kabla ya kuingia katika Nchi ya Ahadi; vivyo hivyo, Miller alikosea alipokuwa karibu kuingia Kanaani ya mbinguni. Wengine walimwongoza kufanya hivyo; wengine hao lazima wawajibike kwa ajili yake. Lakini malaika huilinda mavumbi ya thamani ya mtumishi huyu wa Mungu na atatokea kwa sauti ya tarumbeta ya mwisho.

Hitimisho: Mafunzo kwa Ajili ya Leo

Kwa kumaliza, William Miller anawakilisha Waadventista Wasabato katika mwisho wa dunia. Ono la kwanza la Ellen White linaihusu siku yetu kuliko lilivyohusu siku yake mwenyewe. Katika mwisho wa dunia, Waadventista Wasabato wataikataa nuru ya Kilio cha Usiku wa Manane. Nuru ya Kilio cha Usiku wa Manane inaweza kueleweka tu kwa kuielewa historia hii. Kukatishwa tamaa kwa kwanza kulitakasa vuguvugu la Wamillerite kutokana na wale waliokuwamo humo kwa sababu zisizo sahihi na kuwaandaa watu kwa uzoefu wa kujaribiwa ambao ungewaongoza kuingia Patakatifu pa Patakatifu. Wale wanaofika kwenye kukatishwa tamaa kwa kwanza wamebarikiwa tu ikiwa watangoja hadi Oktoba 22, 1844. Wakati huu umewekwa na Mungu ili kuzaa watu ambao atawakusanya katika Patakatifu pa Patakatifu. Kukikataa Kilio cha Usiku wa Manane na kuanguka kutoka katika njia ni kuikataa historia hii yote.

William Miller alifanya makosa matatu, nasi daima hujaribiwa kwa majaribu matatu. Kosa lake la kwanza lilikuwa kuikataa Kilio cha Usiku wa Manane mnamo Desemba 1844. La pili lilikuwa kuwasikiliza wanadamu badala ya Mungu, jambo lililosababisha kosa lake la tatu: kuikataa Sabato. Mwishoni mwa ulimwengu, Waadventista Wasabato wataikataa historia ya Kilio cha Usiku wa Manane na wito wa kurudi kwenye njia za kale kwa sababu wanawasikiliza viongozi wao. Kwa kufanya hivyo, wanajiandaa kwa ajili ya alama ya mnyama, wakirudia mchakato wa Miller wa majaribu ya hatua tatu, ambao huanza kwa jinsi wanavyoohusisha ujumbe na historia ya Kilio cha Usiku wa Manane.

Kuna unabii miwili tu inayohusu historia kutoka kwa kukatishwa tamaa kwa kwanza hadi kukatishwa tamaa kwa pili: zile siku 2300 (“Ijapochelewa maono, ingojee”) na 2520. Kuikataa 2520 ni kuikataa Kilio cha Usiku wa Manane. Kukikataa Kilio cha Usiku wa Manane ni kuanguka kutoka njiani na kuingia katika ulimwengu mwovu ulio chini.

Tutalishughulikia hili zaidi katika wasilisho linalofuata.